

آموزش و ترویج کشاورزی

۲۵۵۷۱۴۵

شهرام مقدس فریمانی

عضو هیئت علمی سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

آرمان بخشی جهرمی

عضو هیئت علمی سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

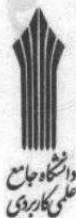
ندا علیزاده

عضو هیئت علمی سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

خدیجه بذرافکن

قابل توجه دانشجویان دانشگاه جامع علمی کاربردی

مطالب ستاره‌دار صرفاً برای مطالعه تکمیلی است.

آموزش و ترویج کشاورزی

شهرام مقدس فریمانی، آرمان بخشی جهرمی، ندا علیزاده، خدیجه بذرافکن

ویراستار و نسخه پرداز: زهره آقاچای
حروفچین و صفحه‌آرا: مرضیه دین‌پناه، اکرم دهنوردی
طراح جلد: علیرضا دریانی
دانشگاه جامع علمی کاربردی؛ مرکز نشر دانشگاهی
چاپ اول ۱۳۹۸
تعداد ۵۰۰

چاپ و صحافی: شرکت چاپ و انتشارات دانشگاه پیام‌نور
۳۲۰۰۰ تومان

نشانی فروشگاه مرکزی: خیابان انقلاب، روبه‌روی سینما سپیده، ساژنی، تلفن: ۶۶۴۱۰۶۸۶، ۶۶۴۰۸۸۹۱

فروش اینترنتی: www.iup.ac.ir

17173164591000011111

حق چاپ برای دانشگاه جامع علمی کاربردی و مرکز نشر دانشگاهی محفوظ است
فهرست‌نویسی پیش از انتشار کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

عنوان و نام پدیدآور: آموزش و ترویج کشاورزی / شهرام مقدس فریمانی... [و دیگران].

مشخصات نشر: تهران: دانشگاه جامع علمی کاربردی؛ مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۹۸

مشخصات ظاهری: ۲۵۵ ص: مصور.

شابک: 978-600-5607-87-1 978-964-01-1544-2

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

یادداشت: شهرام مقدس فریمانی، آرمان بخشی جهرمی، ندا علیزاده، خدیجه بذرافکن.

یادداشت: کتابنامه.

موضوع: کشاورزی - آموزش

Agricultural Education: موضوع

موضوع: کشاورزی - ترویج

Agricultural extension: موضوع

شناسه افزوده: مقدس فریمانی، شهرام

شناسه افزوده: دانشگاه جامع علمی کاربردی، مرکز نشر دانشگاهی

شناسه افزوده: Iran University Press

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۸ ۵۳۱/۱۸

رده‌بندی دیویی: ۶۳۰/۷۱

شماره کتابشناسی ملی: ۵۵۹۸۹۵۳

بسم الله الرحمن الرحيم

فهرست

صفحه	عنوان
نه	پیشگفتار ناشر
۱	پیشگفتار
۳	مقدمه
۷	۱ کلیات و مفاهیم آموزش و ترویج کشاورزی
۷	مقدمه
۸	مروری بر سابقه تاریخی ترویج و آموزش کشاورزی (شکل‌گیری ترویج و آموزش کشاورزی در جهان)
۱۲	شکل‌گیری ترویج و آموزش کشاورزی در ایران
۱۵	شکل‌گیری مراکز آموزش عالی و دانشگاهی کشاورزی ایران
۱۶	ترویج کشاورزی در ایران
۱۹	اهداف ترویج کشاورزی
۲۱	مفهوم و ارکان ترویج کشاورزی
۲۴	اصول ترویج کشاورزی
۲۶	عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر در ترویج
۲۷	رهبران رسمی و غیررسمی
۲۸	فرهنگ
۳۲	تغییر فرهنگی و اجتماعی
۳۲	ترویج و گروه‌های هدف
۳۷	خودآزمایی

۳۸	۲ رهیافت‌ها و روش‌های ترویجی
۳۸	مقدمه
۳۹	مفهوم رهیافت
۳۹	تفاوت راهبرد و روش
۴۰	رهیافت‌های عمده ترویجی
۴۵	فناوری اطلاعات و ارتباطات در ترویج
۴۷	روش‌های آموزشی-ترویجی
۷۰	خودآزمایی
۷۱	۳ پذیرش و انتقال فناوری و نوآوری‌های کشاورزی
۷۱	مقدمه
۷۲	پذیرش و نشر نوآوری
۷۴	تغییر اجتماعی
۷۵	تأثیر ارتباطات در تغییرات اجتماعی
۷۶	تفاوت مدل نشر و مدل ارتباط
۷۸	اهمیت زمان در فرایند نشر
۸۸	دو مفهوم مهم در مدل نشر
۸۹	خودآزمایی
۹۱	۴ مدیریت در ترویج کشاورزی
۹۱	مقدمه
۹۳	مدیر و مدیریت در ترویج
۹۵	تعریف و وظایف مدیر
۱۰۲	مدیریت ترویجی
۱۰۳	خودآزمایی
۱۰۴	۵ برنامه‌ریزی آموزشی و ترویجی
۱۰۴	مقدمه
۱۰۵	برنامه‌ریزی و انواع آن
۱۱۲	برنامه‌ریزی آموزشی و ترویجی
۱۱۲	مراحل فرایند برنامه‌ریزی آموزشی و ترویجی

۱۱۶	ساختار فرایند برنامه‌ریزی آموزشی
۱۱۷	برنامه‌ریزی درسی
۱۱۷	سطوح اهداف
۱۱۹	نحوه نوشتن اهداف آموزشی
۱۱۹	مرحله اجرای اهداف آموزشی
۱۱۹	مرحله ارزشیابی آموزشی
۱۲۰	خودآزمایی
۱۲۲	۶ ارزشیابی آموزشی و ترویجی
۱۲۲	مقدمه
۱۲۳	ارزشیابی سازمانی
۱۲۵	لزوم توجه به مفاهیم ارزشیابی در سازمان
۱۲۶	ضرورت ارزیابی اثربخشی در آموزش
۱۲۷	ارزشیابی آموزشی
۱۲۷	فرایند ارزشیابی آموزشی
۱۲۸	ستاده‌های مورد استفاده در ارزشیابی آموزشی
۱۲۹	ضرورت ارزشیابی در ترویج
۱۳۰	رویکردهای ارزشیابی آموزشی و ترویجی
۱۳۶	روش‌های ارزیابی اثربخشی آموزشی
۱۳۸	انواع روش‌های ارزشیابی در ترویج
۱۴۰	خودآزمایی
۱۴۱	۷ اصول و فنون مشارکت و روش‌های مشارکتی در ترویج
۱۴۱	مقدمه
۱۴۲	مفهوم و تعریف مشارکت
۱۴۷	اهمیت و هدف مشارکت
۱۴۸	انواع مشارکت
۱۵۳	گونه‌شناسی و الگوهای مشارکت
۱۵۳	سطوح مشارکت
۱۵۷	مشارکت در برنامه‌های توسعه روستایی
۱۶۲	خودآزمایی

۱۶۴	۸ توانمندسازی و تسهیل‌گری در ترویج
۱۶۴	مقدمه
۱۶۵	تسهیل‌گر و تسهیل‌گری
۱۶۷	مهارت‌ها و صلاحیت‌های تسهیل‌گری
۱۶۹	نکات عملی در تسهیل‌گری
۱۷۱	ویژگی‌های عمده برای داوطلبان تسهیل‌گری
۱۷۳	قواعد و مبانی تسهیل‌گری
۱۷۶	روش‌ها و فنون تسهیل‌گری
۱۸۵	راندن‌سازی
۱۸۷	کارکردهای توانمندسازی
۱۹۰	خودآزمایی
۱۹۱	۹ آموزش بزرگسالان در ترویج و آموزش کشاورزی
۱۹۱	مقدمه
۱۹۲	مفهوم بزرگسال
۱۹۳	ویژگی‌های فراگیر بزرگسالان
۱۹۵	تحولات آموزش بزرگسالان در ایران
۱۹۹	برخی از اصول و شرایط آموزش بزرگسالان
۲۰۱	تفاوت بزرگسالان و کودکان در اصل آموزش
۲۰۱	فرایند تدریس
۲۰۲	روش‌های تدریس به بزرگسالان
۲۱۳	برنامه‌ریزی آموزشی بزرگسالان
۲۱۷	خودآزمایی
۲۱۹	۱۰ تدریس و یادگیری در آموزش کشاورزی
۲۱۹	مقدمه
۲۲۰	ویژگی‌های مربی خوب کشاورزی
۲۲۳	مهارت‌های تدریس
۲۲۴	ده اصل ضروری برای مربی اثربخش
۲۲۵	تفاوت میان تدریس و یادگیری

صفحه	عنوان
۲۲۶	عوامل مؤثر بر یادگیری
۲۳۰	یادگیری و سبک‌های آن
۲۳۳	خودآزمایی
۲۳۴	* ۱۱ ترویج کشاورزی در سایر کشورها
۲۳۴	مقدمه
۲۳۵	نظام ترویج
۲۳۸	نظام ترویج و آموزش کشاورزی پاکستان
۲۴۰	نظام ترویج و آموزش کشاورزی بنگلادش
۲۴۱	خدمات ترویج کشاورزی در کشور اتیوپی
۲۴۵	خدمات ترویج کشاورزی در کشور تانزانیا
۲۴۸	خودآزمایی
۲۴۹	منابع

پیشگفتار

ترویج کشاورزی نه تنها آموزش غیر رسمی مشارکتی به روستاییان و علاقه‌مندان به کشاورزی برای تغییر رفتار (نگرش، دانش و مهارت) به منظور اهداف توسعه کشاورزی و روستایی است و در هر طرف تخصصی، صاحب‌نظران، ترویج را نوعی مداخله‌گری ارتباطی حرفه‌ای می‌دانند که به نهاد به منظور ایجاد تغییرات داوطلبانه رفتاری در کشاورزان با فرض داشتن منافع جمعی یا اجتماعی بنا می‌کند. صرف‌نظر از تعاریف متعدد ترویج، تحقق اهداف ترویج به‌ویژه در روستاها نیازمند اشاره‌شده در نظام نوین ترویج و بسترسازی برای افزایش بهره‌وری معزز توانمندسازی کارشناسان میدانی و برنامه‌ریزان ستادی علوم ترویج و آموزش کشاورزی است. با مدنظر قراردادن چالش‌های فوق و لزوم تجهیز کارشناسان به دانش ترویج و همچنین با توجه به تجربه و تخصص چندین‌ساله در فعالیت‌های میدانی ترویج، پژوهش و مطالعه در توسعه روستایی و تدریس در مراکز دانشگاهی و کارگاه‌های آموزشی کارشناسان بهره‌برداران، بر آن شدیم که کتاب حاضر را با هدف تسهیل توسعه کشاورزی تدوین کنیم. گرچه همه کارشناسان درگیر در فعالیت‌های ترویجی، توسعه روستایی و تسهیل‌گری می‌توانند از این کتاب به‌عنوان راهنمای فعالیت‌های ترویجی استفاده کنند، اما این کتاب دو گروه مخاطب ویژه دارد:

- الف) دانشجویان مقطع کاردانی و کارشناسی رشته‌های کشاورزی و منابع طبیعی برای درس مبانی ترویج و آموزش کشاورزی (با ارزش دو یا سه واحد درسی).
- ب) کارشناسان پهنه‌های کشاورزی و کارشناسان ستاد و صف در سازمان جهاد کشاورزی استان‌ها در دوره‌های حضوری یا مجازی پیوسته یا ناپیوسته آموزش‌های

بدون خدمت، ضمن خدمت و بازآموزی. مطالب کتاب متناسب با مجازی یا حضوری بودن دوره آموزشی و شیوه آموزش نظری یا اجرای فنون مورد نظر معادل ۳۶ الی ۴۸ ساعت آموزش ضمن خدمت ارزش گذاری می شود.

این کتاب دربرگیرنده یازده فصل است که در فصول یک تا ده به کلیات و مفاهیم آموزش و ترویج کشاورزی، رهیافت ها و روش های ترویجی، پذیرش، انتقال فناوری و نوآوری های کشاورزی، مدیریت در ترویج کشاورزی، برنامه ریزی آموزشی و ترویجی، ارزشیابی آموزشی و ترویجی، اصول و فنون مشارکت و روش های مشارکتی در ترویج، توانمندسازی و تسهیل گری در ترویج، آموزش بزرگسالان در ترویج و آموزش کشاورزی، تدریس و یادگیری در آموزش کشاورزی پرداخته و در فصل یازدهم، ترویج کشاورزی را در چهار کشور منتخب مورد اشاره قرار گرفته است.

امید است این نوشتار که تنها برگه ای از دریای ادبیات ترویج کشاورزی است مورد استفاده خوانندگان قرار گرفته و در توسعه پایدار کشاورزی و روستایی کشور عزیزمان نقشی مؤثر ایفا کند و موجب انتقال بهبود رفاه و کیفیت زندگی بهره برداران عرصه های کشاورزی شود. به رغم دقت تلاش انجام شده، بی تردید این کتاب نمی تواند دور از لغزش و خطا باشد. موجب امتنان است که فراوان خواهد بود که صاحب نظران ارجمند ایرادات آن را متذکر شوند.

شهرام مقدس فریمانی

آمان بخشی جهرمی

مدیرعامل

خدیجه بذرافکن